

Księgowi: też powinniśmy być obj

Ten przywilej ustawy przyznają licznym profesjom. Niestety nie dotyczy księgowych, a przecież chodzi często o ten sam zakres informacji i tego samego klienta. **Ich zdaniem nadszedł czas na zmiany, wszystko jednak zależy od ustawodawcy**

Leszek Jaworski
leszek.jaworski@infor.pl

Wiele zawodów zaufania publicznego korzysta ze specjalnego prawa, jakim jest tajemnica zawodowa. Lista branż, które muszą zachować poufność ujawnionych przez klienta informacji, jest długa. Obejmuje ona zawody prawnicze, medyczne, farmaceutów, psychologów i psychiatrów. Prócz wśród nich szukać jednak księgowych. A przecież księgowy wie o swoim kliencie (przedsiębiorcy) niejednokrotnie więcej niż np. adwokat, radca prawny czy nawet doradca podatkowy. Co więcej, niejednokrotnie to księgowy na początek udziela wskazówek, zanim przedsiębiorca ostatecznie skorzysta z pomocy adwokata czy doradcy podatkowego. Zna zatem wszystkie tajemnice firmy w większym zakresie niż doradca podatkowy. Ale to ten ostatni może się zasłaniać tajemnicą zawodową np. w stosunku do komornika sądowego. A księgowy już nie.

Zawód (nie)zaufania publicznego

– Zawód księgowego, choć nie jest ustawowo określony jako zawód zaufania publicznego, to ja go tak traktuję – podkreśla Elżbieta Woźnicka, prezes zarządu „EURO ROMB” Sp. z o.o. – Mam dostęp do wielu informacji, znam dane wrażliwe moich klientów, ponieważ niedoinformowanie lub praca na błędnych założeniach może skutkować złymi decyzjami – podkreśla. Według niej nie wszystkie znane jej fakty powinny

być znane komukolwiek innemu. – Posłużę się przykładem. Przychodzi do mnie nowy klient, spisujemy umowę, w której zawieramy wiele warunków naszej współpracy. Ustalamy również zakres otrzymywanych przez mnie informacji, a to jest więcej niż na spowiedzi. Aby prawidłowo prowadzić księgowość firmy, odpowiadać na pytania i doradzać kierunek rozwoju, muszę wiedzieć wszystko. Klienci podejmują różne decyzje i jeśli nie są one konsultowane z księgowym, mogą mieć fatalne skutki. Czasami bywa, że kontrahent mojego klienta narzuci mu warunki, które nie są zgodne z przepisami i wówczas musimy znaleźć zgodne z prawem wyjście z sytuacji. Muszę posiadać o tym wiedzę, lecz nie wolno mi się nią dzielić, bo stracę zaufanie klienta – wyjaśnia księgowa. I dodaje, że podobne sytuacje nie należą do rzadkości, zdarza się, że aby pomóc klientowi wybrnąć z działań, w które zabrnął w dobrej wierze, konsultuję się z doradcami podatkowymi. – Tu dochodzi do sytuacji paradoksalnej – doradca podatkowy ma możliwość i prawo skorzystania z tajemnicy zawodowej, a my? – pyta Elżbieta Woźnicka. Jej zdaniem księgowi również powinni mieć status zawodu zaufania publicznego.

Bez ustawego parasola

– Wtóruję jej Beata Szlachetka, właścicielka biura rachunkowego, główna księgowa oraz certyfikowany ekspert usług księgowych. Jej zdaniem mimo

braku uregulowań prawnych w zakresie tajemnicy zawodowej księgowi są zobowiązani do zachowania poufności na mocy umów wiążących ich z klientami. Jest to niezbędne, aby budować współpracę opartą na zaufaniu. – Księgowy musi posiadać informacje pozwalające na prawidłowe ujęcie operacji gospodarczych w księgach oraz rozliczenia podatkowe – podkreśla Beata Szlachetka. – Do stosowania zasad poufności zobowiązuje nas również Kodeks Etyki w Rachunkowości, nie dając z drugiej strony prawnie chronionego obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej – zauważa księgowa. – Twierdzę, że konieczne jest zdefiniowanie zawodowe księgowego jako specjalisty i liczę na to, że zostaną podjęte jakieś działania, które przyniosą pożądany skutek. Są to oczekiwane i szeroko dyskutowane w naszym środowisku zmiany – dodaje Beata Szlachetka. Potrzebę ustawowego przyznania atrybutu tajemnicy zawodowej widzi także **Stowarzyszenie Księgowych w Polsce**. [opinia 1] Czekamy też na odpowiedź Ministerstwa Finansów, które zapytaliśmy czy nie było by zasadne objęcie księgowych tajemnicą zawodową.

Dopóki jednak jeszcze nie ma takiego rozwiązania prawnego, niektórzy księgowi stosują wspomniany już Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości, który wprowadziło **Stowarzyszenie Księgowych w Polsce**. Ma on 2440 sygnatariuszy z zbiorowych oraz 24 478 indywidualnych (stan na 16 czerwca 2020 r.). Jest on przydany

także ze względu na naciski na księgowych. – Nie wiemy, ilu jest przedsiębiorców, którzy z ręką na sercu mogą przyznać, że prowadzą absolutnie transparentną działalność. Zapewne nie dowiemy się też, ilu próbowało nakłonić swojego księgowego, aby choć trochę obszedł przepisy dla dobra firmy. Wiemy natomiast, że to nie jest dobra praktyka – twierdzi prof. dr hab. Anna Karmańska, przewodnicząca Komisji Etyki przy **Stowarzyszeniu Księgowych w Polsce**. I dodaje, iż znając takie przypadki, nie można udawać, że ich nie ma albo że są błahe. – Szczególnie dziś jest pilna potrzeba bycia uczciwym w prowadzeniu działalności gospodarczej i w każdym systemie informacyjnym mającym dla niej znaczenie – mówi prof. Karmańska. – Informacja rzadzi wieloma aspektami życia gospodarczego i jeśli jest zmanipulowana, nieprawdziwa, zatajona lub ujawniona w specjalnych okolicznościach, podana w czasie wybranym celowo, stanowi silne, nieetyczne narzędzie zarządcze – wyjaśnia.

Zdaniem prof. dr hab. Anny Karmańskiej szczególną rolę – w ogromnym zbiorze ważnych danych – odgrywają informacje finansowe i niefinansowe dostarczane przez rachunkowość. – W przeciwieństwie do doradcy podatkowego czy biegłego rewidenta księgowy nie ma ustawowo zagwarantowanego prawa do tajemnicy zawodowej – wskazuje profesor. I dodaje, że obowiązuje ona jednak właśnie sygnatariuszy Kodeksu Zawodowej Etyki

ęci tajemnicą zawodową

OPINIA EKSPERTA

Jesteśmy zobligowani do zachowania poufności, lecz ochrony prawnej nie mamy

LESZEK LEWANDOWICZ

sekretarza Zarządu Głównego **Stowarzyszenia Księgowych w Polsce**,
doradca podatkowy.

Problem jest bardzo złożony. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, że w Polsce księgowy nie podlega szczególnym regulacjom prawnym. Odmienne doradca podatkowy i biegły rewident, oni są zawodami zaufania publicznego, a fundamentalną zasadą ich wykonywania jest prawo nie chroniony obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej. W bardzo licznym środowisku księgowych jest coraz mocniej podnoszona potrzeba zdefiniowania zawodowego księgowego jako specjalisty świadczącego usługi w sposób profesjonalny i etyczny. Dopiero po ustaleniu tej definicji będzie możliwe przypisanie atrybutów, wśród których znajdują się sprawy tajemnicy zawodowej i jej prawnej ochrony.

w Rachunkowości, doskonale wpisując się w dobre standardy kultury i etyki biznesu. Jej przestrzeganie świadczy nie tylko o profesjonalizmie zawodowym, lecz także umacnia zaufanie do osób związanych z rachunkowością – podsumowuje prof. Anna Karmańska. [opinia 2]

Podstawa prawna:

• art. 37 ustawy z 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 130; ost.zm. Dz.U. z 2019 r. poz. 2200)

Obecnie księgowi zrzeszeni w **Stowarzyszeniu Księgowych w Polsce**, które jako organizacja należy do IFAC (International Federation of Accountants), są zobligowani do przestrzegania m.in. zasad etyki, wśród których wymieniono zachowanie poufności – rozumiane jako przestrzeganie tajemnicy informacji uzyskanych w wyniku zawodowych i gospodarczych powiązań. Obowiązek ten nie podlega jednak ochronie prawnej, stąd księgowy może zostać zobowiązany m.in. do udzielenia informacji komornikowi sądowemu, a także bez większych ograniczeń do składania zeznań w charakterze świadka. **Stowarzyszenie Księgowych w Polsce** podjęło działania w celu uzgodnienia powszechnie akceptowanej definicji zawodowego księgowego. Ustalenie definicji umożliwi rozważenie regulacji prawnych, które określą ramy działania księgowych. Biorąc pod uwagę także doświadczenia innych krajów, należy przyjąć, że wprowadzenie odpowiednich przepisów dotyczących zawodowego księgowego znajduje uzasadnienie.

- art. 6 ustawy z 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1513; ost.zm. Dz.U. z 2019 r. poz. 1673)
- art. 3 ust. 3–6 ustawy z 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 75)
- art. 266 par. 1 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2204; ost.zm. Dz.U. z 2020 r. poz. 1086)
- art. 178 pkt 1, art. 180 par. 2, art. 245 par. 1 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 30; ost.zm. Dz.U. z 2020 r. poz. 1086)
- art. 761 ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1460; ost.zm. Dz.U. z 2020 r. poz. 288)

OPINIA EKSPERTA

Kodeks etyki orężem chroniącym w przypadkach wywierania presji

PROF. DR HAB. ANNA KARMAŃSKA

przewodnicząca Komisji Etyki przy **Stowarzyszeniu Księgowych w Polsce**

Z informacją biznesową, występującą w rachunkowości, wiąże się silnie zasada zachowania tajemnicy zawodowej, która oznacza, że osoba zajmująca się rachunkowością w pełni przestrzega poszanowania prawa zarządu jednostki do nierozpowszechniania znanych jej, a mających charakter wewnętrzny, informacji, których ujawnianie nie jest obowiązkowe w świetle prawa, a które mogą mieć gospodarcze lub inne znaczenie dla jednostki. Zasada ta została określona w Kodeksie Zawodowej Etyki w Rachunkowości, wprowadzonym w 2007 r. przez **Stowarzyszenie Księgowych w Polsce**, i odgrywa trojaką rolę.

Z jednej strony wskazuje, że profesjonalne wykonywanie zadań związanych z rachunkowością podmiotu wymaga pogłębionej znajomości sposobu prowadzenia biznesu, dobrego rozeznania w jego wewnętrznej organizacji i realizacji. Osoba zajmująca się rachunkowością wiele wie o strategii biznesowej, bliższych i dalszych planach gospodarczych, sytuacji finansowej firmy, różnych problemach zarządu itp. Znając otoczenie transakcji, właściwie odczytuje ich treść ekonomiczną, przekłada na język zasad merytorycznych rachunkowości, najpierw w księgach rachunkowych, a następnie w sprawozdawczości finansowej, tworząc prawdziwy obraz dokonań i potencjału danego biznesu. Z drugiej strony kodeks przypomina osobom związanym z rachunkowością o granicach i sposobach ujawniania informacji, dotyczących podmiotu, dla którego pracują. Informacje wewnętrzne przez nich posiadane mogą być cenne np. dla konkurencji i wykorzystane ze szkodą dla ich firmy.

I wreszcie, trzeci – bardzo ważny – aspekt tajemnicy zawodowej w rachunkowości. Można w nim upatrywać oręża chroniącego księgowego w okolicznościach wywierania na niego presji, służącej pozyskaniu informacji wewnętrznych, których ujawnianie nie jest – w świetle prawa – dla rachunkowości obowiązkowe. Ten aspekt może być obecnie szczególnie ważny, ponieważ do prawa bilansowego wielkimi krokami wkroczyła sprawozdawczość narracyjna, wykorzystująca informację słowną bardziej niż liczbową.

